

Aktivering – Temadag SUS 10.november 2005

Den 10. november 2005 deltog Sammivik på SUS temadag i Middelfart under temaet aktivering.

Sammivik har mange holdninger til og erfaringer med aktivering. Alle i Sammivik har på en eller anden måde været involveret i aktiveringsprojekter, enten som aktiveret eller som ”professionel”, og de fleste er det stadig. På seminaret fik Sammivik mulighed for at vende deres personlige aktiveringsoplevelser med et antal professionelle fra hele landet. Sammivik har efterfølgende evalueret indholdet af seminaret.

Den lille forskel

Det er en omvæltning at komme fra Grønland til Danmark – også i forhold til aktivering.

Det nærmeste man kommer aktivering i Grønland er aktivering af handicappede og syge mennesker i skånejob, derfor tror nogle grønlændere at det er en misforståelse når de bliver sendt i aktivering, eftersom de jo er sunde og raske.

På aktiveringsstederne misforstår grønlænderne ofte den danske humor og de danske kolleger besidder dertil alt for mange fordomme om misbrug blandt grønlændere.

Det er Sammiviks generelle erfaring at man i Danmark ikke kender så meget til Grønland og grønlændere. Alt for ofte bedømmes hele gruppen efter den enkeltes adfærd i stedet for at have opmærksomheden rettet på at der er lige så store individuelle forskelle på grønlændere som på danskere.

Sammivik mener derfor at der skal laves en oplysningskampagne om grønlændere og især er det vigtigt for sagsbehandleren i kommunen og jobkonsulenterne på jobcentrene at lære, hvad den enkelte grønlænder har med i sin bagage af problemer udover ledighed.

Hvorfor aktivering?

Det er Sammiviks holdning at aktivering har sin berettigelse i det omfang aktiveringen kan bidrage til en positiv udvikling for den aktiverede både i forhold til integration på arbejdsmarkedet og samfundslivet i Danmark generelt.

En af de umiddelbare fordele ved aktivering er at den aktiverede kan vænne sig til at stå op om morgenen. Hvis det så oven i købet er indholdsrig aktivering man står op til er der den yderligere gevinst at den aktiverede kan lære noget om det danske arbejdsmarkedet, det danske samfund og det danske sprog.

Aktivering som fællesskab

Aktivering kan bidrage med både opmuntring og støtte – men det er aldrig godt at være alene grønlænder på en arbejdsplads eller et aktiveringsprojekt. Der forekommer desværre en del chikaneri og mobning rundt om på de danske arbejdspladser og aktiveringsprojekter.

Det er det godt at være flere grønlandere sammen til at støtte hinanden, en sammivikkonsulent har imidlertid den erfaring at det *ikke* er godt at være mere end tre samme sted; en større gruppe har større risiko for at indgå i et misbrugsfællesskab end en lille gruppe.

Daglejerprojektet i Århus er en god ide fordi det er rart for herboende grønlandske medborgere at være sammen med andre grønlandere, tillige bibringer det større glæde og vilje til at arbejde når der arbejdes i grupper.

Daglejerprojektet viser den enkelte deltager tydeligt at der er nogle der har brug for ham, nogle der er interesseret i ham, nogle der ser ham og nogle der ønsker at hjælpe ham. Det er utvivlsomt med til at øge livskvaliteten.

Aktivering som uddannelse

Det er vigtigt at huske på at aktivering kan være andet end traditionelt arbejde. Aktivering kan for eksempel være uddannelse.

Man har for eksempel mulighed for at forbedre sine dårlige karakterer fra skolen på VUC. Den mulighed skal der imidlertid oplyses meget mere om.

Det er ikke meningen at man skal blive hængende på kontanthjælp resten af livet uden at lære noget, og man *kan* lære noget i sin aktivering – hvis altså aktiveringen fungerer. Blandt andet kan man lære det danske sprog. Sammivik finder det meget vigtigt at man bliver undervist i dansk i forbindelse med sin aktivering, eller før man kommer i aktivering.

Aktivering som kvalificering – men til hvad?

Med henblik på Catarina Juul Kristensens oplæg på SUS-seminaret 10.11.05 om aktivering som kvalificering til henholdsvis arbejdsliv og hverdagsliv er det meget vigtigt at gøre opmærksom på en tredje kvalificering, som hun glemte at nævne: Nemlig den negative kvalificering forstået sådan ”at de mest umenneskelige arbejds- og livsbetingelser kan *opleves* som acceptable og meningsfulde af mennesker, der er blevet forberedt på at acceptere dem som følge af elendige eksistensbetingelser, der har vænnet dem til at ”forstå” øget arbejdspress, arbejdsløshed og social udstødning *som uafvendelige vilkår*”(fra ”Blomsten af dansk kvalifikationsforskning” af A. Matthiessen 1996).

Når ledige tvinges ud i aktiveringsprojekter som flere af Sammiviks konsulenter har været ude for, hvor een for eksempel blev bedt om at grave et hul og dække det til igen, og hvis han protesterede ville han blive trukket i kontanthjælpen (der findes mange flere eksempler fra samme skuffe), er det så ikke en langsom, men sikker måde at vende folk til umenneskelige arbejdsbetingelser – og dermed give dem negative kvalifikationer?

Som professionelle og aktiverede i aktiveringsprojekter, eller bare som almindelig demokratisk medborgere, er vi nødt til at finde ud af hvem i det danske samfund, der har interesse i sådanne negative kvalifikationer. Ellers kommer vi dem aldrig til livs.

Og hermed har vi så åbnet for kritikken af det danske aktiveringssystem:

Aktivering eller langtidsparkering

Det er en lang proces at blive integreret i det danske samfund og det danske arbejdsliv, men processen kan også blive for lang, synes Sammivik.

Det er Sammiviks erfaring at aktivering desværre alt for ofte udvikler sig til "langtidsparkering". Sammivik kender til sager hvor personer har været på kontanthjælp i 20 år. Én af Sammiviks konsulenter har dertil været aktiveret i 35 måneder.

Sammivik synes det er en god ide med de aktiveringsprojekter der bygger på at flere grønlændere arbejder sammen i grupper, det udvikler sammenholdet mellem herboende grønlandske medborgere. Men det er stadig meget vigtigt at projekterne ikke udvikler sig til "langtidsparkering". I en langtidsparkering sker der ingen udvikling, og sker der ingen udvikling med deltagerne i projekterne skal projekterne ikke kaldes "aktivering".

Det er et motivationsmæssigt problem når de seks måneder man er aktiveret bliver forlænget igen og igen fordi man ikke får regulært arbejde. Og det er især et problem når lederne på aktiveringsstederne er ligeglade om man er der eller ej, sådan som de fleste af Sammiviks konsulenter har oplevet. Den aktiverede bliver til sidst selv ligeglad - tom aktivering er trist og kedelig.

Det skal hertil siges at der er stor forskel fra aktiveringssted til aktiveringssted.

Aktivering som udnyttelse og skruebrækkeri

Det er Sammiviks erfaring at nogle virksomheder udnytter de aktiverede som gratis arbejdskraft når der laves aftaler på op til et halvt år uden garanti om fast ansættelse. De private virksomheder er de værste i den henseende. Derfor råder Sammivik alle aktiverede til hellere at tage imod jobtilbud i offentligt regi end privat - offentlige arbejdspladser overholder overenskomsten. Dertil er det altid en god ide at være med i en fagforening og tale med sin tillidsmand, hvis man vil undgå misbrug af sin arbejdskraft.

Der skal være en større gulerod forbundet med deltagelse i aktivering. Det forpligter både arbejdstager og arbejdsgiver. Aktiveringsgodtgørelsen på op til 1000 kr. er alt for lille.

Forslag til handling

Som det gør sig gældende i Sammiviks foredrag har vi altid en masse forslag til handling på de problemer vi bringer frem i lyset:

Problemer udover ledighed

Der kan være motivationsmæssige problemer forbundet med deltagelse på arbejdsmarkedet, hvis man ikke er vant til at arbejde på den danske måde eller ikke taler det danske sprog. Ligeledes kan der være en mængde andre fysiske og psykiske barrierer der skal afdækkes og evt. behandles inden man som aktiveret er klar til at indgå på lige fod med andre. Alt dette skal der tages hensyn til og gives tid til at tale om og finde en løsning på.

Tid til omtanke

Det er vigtigt at man lærer at arbejde med sig selv, man skal gøre op med sig selv hvad man kan, og hvad man har lyst til. Det tager tid og ofte behøver man hjælp til at finde ud af det.

I alt for mange tilfælde presses den aktiverede til at ”gå ind ad den forkerte dør” og begynde i aktivering som man egentlig ikke har lyst til at deltage i.

Nogle gange presser sagsbehandlerne på lokalcentrene og jobkonsulenterne på AF deres klienter til noget de ikke behøver, ofte fordi hverken sagsbehandlerne eller klienterne kender lovgivningen. Det er derfor vigtigt for den enkelte klient at være bevidst om hvad han har krav på, hvad han har lyst til og hvad han ikke har lyst til.

Gensidige bindende aftaler

Det er motiverende hvis man ved at man får et arbejde. Det kan man få hvis der foreligger en handlingsplan – og den handlingsplan følges. Motivationen stopper desværre når der ikke sker noget, når det ene aktiveringstilbud afløser det andet uden at det på noget tidspunkt fører ud i regulært job.

Al den snak om indgreb i kontanthjælpen hvis den aktiverede ikke passer sin aktivering har kun værdi i de tilfælde hvor begge parter, den aktiverede og aktiveringstilbudet, laver en fælles aftale/handleplan som fører ud i job efterfølgende.

Sammivik mener således at det i orden at presse den aktiverede såfremt presset kan være gensidigt. Således skal der også ligge et pres på aktiveringstilbudet om at finde et regulært arbejde efter de seks måneders aktivering. Det pres etableres gennem en handlingsplan/aftale som begge parter skal overholde. Hvis den aktiverede overholder sin del af aftalen, og det alligevel ikke fører ud i regulært arbejde, så kan der naturligvis ikke være tale om nogen form for reduktion i kontanthjælpen, hvis den aktiverede vælger at udeblive fra et nyt aktiveringstilbud.

Sammiviks konsulenter har i alt for mange tilfælde været udsat for aftalebrud i forbindelse med handlingsplaner, der ikke blev til noget – eller ”blev væk”. Det er således mere regelen end undtagelsen at man som kontanthjælpsmodtager skal lave en ny handlingsplan, hver gang man skifter sagsbehandler – og det kan være tit, vi har hørt om op til ni gange på et år.

Sammivik støtter ideen om revalidering i forbindelse med uddannelse og job med løntilskud hvor der foreligger en aftale om fastansættelse efterfølgende, men disse to tilbud er alt for vanskelige at opnå.

Belønning og straf

Det giver ingen mening at straffe kontanthjælpsmodtagere, de har det svært nok som det er. Derfor skal Sammiviks målsætning heller ikke udvikle sig til at blive et langt udfald mod kommunens sagsbehandlere. Og derfor støtter Sammivik ideen om at give en belønning til de sagsbehandlere der gør et godt stykke arbejde. Derfor skal der snarest muligt laves en brugerundersøgelse blandt klienterne i det offentlige system om deres brug af ”systemet”.

Hvad kan den aktiverede selv gøre?

I et tilfælde har en af Sammiviks konsulenter haft en oplevelse hvor et negativt aktiveringsforløb blev vendt til et positivt.

Han talte med instruktøren på aktiveringstilbudet og forklarede hvad han havde lyst til, og hvad der skulle til for at det kunne lade sig gøre. Han fik herefter lavet en ordentlig handlingsplan som efterfølgende førte ud i regulært lønarbejde.

Det viser at det sagtens kan lade sig gøre at lave nogle gensidige aftaler som holder i forbindelse med aktivering til arbejdsmarkedet. Imidlertid kræver det, at den aktiverede tager initiativet.

En kort beretning om Kalaaleq (grønlænderen)

Pavia Rasmussen Mørch, konsulent i Sammivik, har på foranledning af sin deltagelse på de to seminarer afholdt af SUS henholdsvis den 20. og 21. september 2005 og 10. november samme år gjort sig nogle tanker om den manglende viden om Grønland og grønlandere som eksisterer i Danmark. Disse tanker har han skrevet ned i følgende beskrivelse som en opfordring til en større oplysningskampagne om grønlandere.

Om at vende kajakken for at overleve.

Af Pavia Rasmussen Mørch

Den grønlandske storfanger lærer sin søn at vende kajakken med det formål at sønnen kan blive storfanger selv, og sørge for hele familien.

Og storfangerens datter lærer af sin mor for at blive en god storfangerkone.

Hvis de to unge ikke kan lære det, bliver de tabere, som bænkevarmere.

Grønlanderne har lært af G-60, men de mistede kajakken, stoltheden og deres frihed til at bestemme selv.

Det gælder stadig i dag...

Nogle grønlandere havner i Danmark, og ikke alle klarer den store omvæltning lige godt, det gælder især dem der ikke integreres ordentligt.

Vi prøver fra Sammiviks side at hjælpe med at vende kajakken for dem, der ikke selv kan...

For når man først sidder i kajakken, kan man selv bestemme sin retning, når man sidder på bænken er det svært at komme videre— bænken bliver nemlig, hvor den er!

Ungdomsbillede af Pavia Rasmussen Mørch, konsulent i Sammivik

En kort beretning om Kalaaleq (grønlænderen)

Grønlændere opfattes ofte som en ensartet gruppe, forstået på den måde at andre bedømmer hele gruppen ud fra enkeltes adfærd.

Imidlertid er grønlandere ligeså forskellige som danskere og andre folkeslag.

Det er almindeligt at opfatte grønland som et ensartet land, hvor livet og befolkningen er ens over det hele. Det er ikke rigtigt.

Forskellen i livsbetingelserne i Grønland er stor, ligesom individuelle forskelle er store.

Grønlændere er ligesom alle andre.

Den enkelte omgås de personer, som vedkommende er på bølgelængde med.

”Nu gider vi faktisk ikke høre mere! For nylig til et selskab skulle jeg for 1000 gang være ambassadør for danskernes stereotype billede af grønlandere som arbejdssky og drukfældige også videre. Og her blev jeg for alvor grundigt træt af at fortælle selskabet at jeg er grundigt træt af at høre på danskernes fordomme om grønlandere.

Ina Rosing, grønlandsk kunstner